

OLD SENTIMENTAL NOTEBOOKS

Elena LAZĂR (BURLACU)

”Petru Maior” University of Târgu-Mureș

Abstract: The book of poems „Caiete vechi și sentimentale” include, from the words of the poet, „attempts youth, strictly personal use, (...) read only by friends and, sometimes, by close acquaintances...”

Although preparation and career are of a writer, „beginnings melancholy” induces Costache Olăreanu to throwing from time to time „an eye toward to old notebooks of poems”.

Despite their effect „back times”, the writer find in these, in the moments of „innocence”, wich they contain, a veritable source of refreshing and revitalizing, necessary to himself „at least from times to times”.

Keywords: poetry, feelings, refuge, girlfriend, time.

Volumul de poeme „Caiete vechi și sentimentale” cuprinde, după spusele poetului, „încercări juvenile, de uz strict personal, (...) citite doar de prieteni și, câteodată, și de unele cunoștințe mai apropiate...”¹

Deși formația și cariera sunt ale unui prozator, „nostalgia începuturilor” îl determină pe scriitor să mai arunce în răstimpuri „un ochi și spre vechile caiete de poezii”.

În ciuda efectului lor „retro”², prozatorul află în ele în clipele de „inocență și inactualitate” pe care le conțin, o sursă veritabilă de reconfort și revitalizare, necesare sieși, „măcar din când în când”.

Mereu pe muchie, pendulând fragil între lumesc și nelumesc, ancorat în „lutul răscolit al acestei lumi fierbinți pe care ard rugurile așteptării și iubirii/cum și Sevilla”, poetul se demască, printre rânduri, devoalând uimirile-i perene, eternul din adânc, răbufnind juvenil, gratuit și sublim:

„... iar spre dimineață, nu ne uita, divinule și pune-ne pe masă un blid incandescent de stele!” („Sinucidere”)

Dorița de confort lumesc este prezentă la tot pasul, palpabilul dominând și sufocând înlăuntrul poetului, Dumnezeu aproape că lipsește din peisaj:

*„Aduceți-l și pe Mark Twain
Să-i servească dulceturi și cafele
Și pe Betsy
Cea cu șolduri ușoare
Să-i cânte la saxofon și să-i mângâie barba.*

*Eu îi voi duce bagajele la gară.”
(„Experiență”)*

¹ . Costache Olăreanu, *Caiete vechi și sentimentale*. Editura: Didactică și Pedagogică, R. A. București, 1995. P.1

² . Academia Română. *Dicționarul general al literaturii române*. Editura Univers Enciclopedic. București, 2006, p. 689

Mereu într-un echilibru instabil, sufletul poetului traversează stări dintre cele mai diverse, de la tristețe și nostalgie până la unele de-a dreptul apocaliptice ca-n poemul „Apocalips”:

*„Aseară s-a stins ultimul astru
...
De ieri au început să lipsească făina și stelele
I leu telescopul iar astronomii se vând
Cu legătura.*

*Trăim vremuri grele, fraților!
Metaforele se vând pe cartelă...”*

Lumea păguboasă și fragilă a visului, visării, îi vine poetului, mănășă, acesta asumându-și-o ca pe o forță diriguitoare, demiurgică, sacră căreia nu i se mai poate sustrage orice ar fi, poemul „Supunere” fiind mai mult decât grăitor și ilustrativ:

*„Mă primești să fiu scutierul tău, Don Quijote?
...
Mă primești să fiu scutierul tău supus
Catărul prea blând al turmelor de vise
Ce urcă Sierra Morena inimilor noastre?”*

Poetul șochează și prin sinceritatea și abruptul discursului său liric, ca-n „Vânzătorul”:

*„Vând țigări Virginia, șosete, titluri academice
Și pe mine tuturor femeilor care-și doresc
O noapte de poezie și de incest.
...
Un singur lucru nu vând: Fericire.”³*

Ironie, care nu lipsește, e dureroasă, dacă nu tragică, chiar.

Tânărul, în ciuda juvenilității își ascunde cu dibăcie tristețea, sumbrul din privire: „o ultimă oară când îmi mai cânt amarul/Hai, vino Betsy! /Deși îmi port ilegal sexul/sunt un sfânt/să știi!”

Lumini și umbre, bucurie și tristețe deolaltă, sub vălul discreției ca-n „Copilărie precoce” sau în lumina filtrată „irizată” a abajurului, „martor pacient al gândurilor și întruparea nopții din odaie”:

*„Dar ce puteri miraculoase
Reverși în pat sau pe covor
Și ce discretă ți-e privirea!
...
Tu ești hotarul dintre vis și veghe
Ori cheia pierdută de Selene
În trecerea grăbită
Peste grădini și porți.”*

³ . Costache Olăreanu, op. cit., p. 17

Fără a fi un pesimist, poetul, în prelungă așteptare, pare dezamăgit, plin de neîncredere, veșnic supus experimentelor, „tonusul” său, de departe, nefiind unul de invidiat, ca-n „Decese”:

*„Pune-ți inelele, brățările și șarpele pandantiv
E rândul tău să dansezi
Pentru mine sau
Pentru străinul acela din colț
Care așteaptă.”*

Ciudată împletire de teluric și stelar, fapt sesizabil și în proza sa autobiografică, poetul își explică „darul” său „defectele” făcând trimiterea la „Origini”:

*„Născut din Jupiter cu fața lui Ionescu
Am moștenit
De la unul amintirea stelelor
De la celălalt
Gustul bobocului de rață pe varză.”*

Surprinzător de actual, punctând, tocmai, „inactualitatea visului” și a poeziei, apare poetul în „Pisici”:

*Pisicile aduc cu ele visul și poezia
Două lucruri ridicole și demodate
Precum și incertitudinea – mireasa deznădăjduiților.”*

Lumea necuvântătoarelor, cu încărcătura lor tainică, mai grăitoare decât cea a semenilor poate, nu putea să treacă neobservată altruistului Olăreanu, sensibilității sale moldovenești. În „Domnul Iordănescu” poetul aduce în prim-plan câinele familiei de la Huși.

De altfel, scriitorul ne informează într-unul din volumele de mai târziu, „Lupul și chitanța”, că a scris și o mică bucată de proză, ce făcea parte dintr-o serie mai amplă de proze scurte pe „teme domestice”, cum însuși le denumeste.

Este o poezie scrisă cam în aceeași tonalitate poetică ca cea a lui Eugenio Montale despre cățelandru Garolfo, dezvoltând o iubire tandră pentru animalul înfățișat.

De remarcat e ingenioasă idee a flerului psihologic al câinelui care pune, fără ezitare o precisă diagnosticare caracterială unor oameni răi, comunicându-i-o stăpânului său prin graiul lui canin.

În poezia românească, Ion Barbu scrie o piesă vivace și plină de plasticitate despre cățeaua sa Miss, căreia îi și închină poezia, intitulată „Cercelul lui Miss”, din care răzbate un delicat sentiment de tandrețe față de animalul tânăr și neastâmpărat.

„Am văzut amurgul” este un adevărat imn închinat amurgului, o pasională mărturisire despre dragostea poetului pentru exotica și fascinanta cetate a Sevillei, asemuită cu o frumoasă femeie.

Referință culturală din spațiul hispanic, Sevilla este văzută ca o fercheșă, elegantă femeie, aluzie la tabloul binecunoscut al lui Francesco Goya „Maya desnuda”.

În poemele „Homer” și „Achile” tânărul literat Olăreanu, prin profunzimea și subtilitatea observației se dovedește încă odată un fervent ucenic la clasici greco-latini pe care îi frecventează cu încântare și admirație.

În „Homer”, considerându-se pe sine un neisprăvit și tânăr rapsod, scriitorul se vădește a fi realmente copleșit de geniul poetului grec, iar în „Achile”, Olăreanu ne mărturisește că, pentru el, eroul antic rămâne un personaj măreț la ale cărui fapte cugetă deseori și care îi înflăcărează imaginația.

Pe de altă parte își constată, cu tristețe, condiția de ins captiv în mizeriile vieții pământești.

În „Zăpezi”, autorul care, fiind student la Cluj a locuit în casa lui Lucian Blaga (pătrunzând deci, în intimitatea lui”), nu se sfiește să folosească tiparul inovației din „Dați-mi un trup, voi munților!”.

Poezia „Amanta mea” sună ca o teribilistă declarație suprarealistă, conținând expresii și metafore în genul celor folosite de poetul Alain Bosenet: „Veniți să vă pierdeți în suspinele priveliștii/Mai frumoasă ca o durere într-o grădină/O privire nesigură de rufă sub ploaie.”

„Amanta” poetului este o nebuloasă, „această femeie cu ochi verzi și revolver”,

„... O femeie teribilă și frumoasă
Deși câteodată trebuie să plătesc atât de scump
Privilegiul de a-i cunoaște parfumul părului... „
(„Amanta mea”)

„demonul” meu neștiut”, „ispita de-a cunoaște/ce-n creștetul meu nu-i răsfrânt”, „această femeie cu ochi verzi și revolver, „noaptea”, o nebuloasă pe care numai poetul poate să o deslușească, și el, dacă!...

Poetul se întoarce peste timp aplecându-se peste caietele lui „vechi și sentimentale, acele pagini citite demult amintindu-i de „primele sărutări” (care fac și substanța poemului cu același nume) iar primele săruturi asemuindu-le cu „acele pagini”:

„Aproape uitate
Dar rămase în noi
Ca răsuflările de focă ale plămânilor
Sau ca înceata circulație a sângelui
În degetul nostru mic.”

Tristețea pare a pune stăpânire pe sufletul neîndeajuns protejat de căldura scrisului, de lumina stelară, rămas descoperit în bătaia vânturilor, resimțind dureros locul rămas gol, în sufletul său, prin plecarea iubitei.

Tonul lui nu e lamentație ci suferință de nevindecat, trăire sisifică.

„Vânătorul de păsări”, „trist ca un clovn/rămas fără costum, fără scară, fără aplauze”, „ca un balansoar părăsit”:

„... își plânge iubita
Neștiind că nici măcar n-a existat
Decât sub forma unei abia simțite adieri
Ce mișca din când în când
Câte o frunză,
Câte un corn de melc.”

Reperul și refugiul poetului stă, adesea, în valorile culturii universale de care-și sprijină trupul și spiritul obosit de niște coloane de lumină ce-l aruncă în extaz prezervându-i vibrația, pulsul:

„Asculți apele, bătrâne violonist,
 Și-apoi îmi cânti
 Știu asta
 Dar spune-mi
 Ce faci de mă-nfiori?

...
 Parcă un popor întreg urcă-n pelerinaj
 Dealurile Golgotei... „

(„Viori”)

„Meseria” de „caligraf”⁴ (privită ca stare existențială), acum pe cale de dispariție, „inactuală” vorba poetului, îi provoacă poetului nostalgii abisale, amintirea, la cote neobișnuite fiind singura care mai face legătura cu o realitate apusă, dragă lui:

„Voi, neobositelor penițe Klaps
 Și voi, prea dulci sticlute Pelikan

 Voi, estompe, radiere, ascuțitoare,
 Tocuri
 Și tu, vin vechi de Kores
 Cine să ne mai învețe
 Ronda scriere...

...
 Cine să mai plângă cu cerneală
 Pe degetele noastre tremurătoare
 Uscate și reci, bolnave de lânzezeală
 Și-atât de singure, de necaligrafice,
 De pieritoare?”

(„Voi, neobositelor”)⁵

În „Ora de franceză” poetul își topește starea de „spleen” evadând din cenușiul prezentului în brațele iubitei, ale visării:

„O, mă pauvre amante
 Dacă aș mai putea încă un vers să-ți trimit
 Măcar în imperfectul subjonctivului
 Ca să-nțelegi prin câte chinuri
 Trece cavalerul înzăuat... „

Tot iubitei i se adresează – „singura rațiune de a fi fără!”, și în poezia „Te caut”, sublimând ființa ei prin încorporarea ei, fără echivoc în tot ce a „rostit” ori făurit mai bun și mai frumos de-a lungul vremii:

„Te caut în tot ce-am trăit
 În tot ce gândii, în tot ce-am rostit
 În litera cărții și-n noaptea târzie
 În tot ce a fost și n-o să mai fie.

⁴ . Academia Română. *Op. cit.*, p. 689

⁵ . Costache Olăreanu, *op. cit.*, p. 59

*În aurul zilei, în apă adâncă
 Umbra ta moale mai stăruie încă
 Iar pașii făcuți în amurgul cel pal
 Auzul mi-l umplu aduși de un val.”*

În „Aerostih”, prezența iubitei pare de neînlocuit, e fiind și primul și ultimul far către care se îndreaptă poetul, singura care-l îngenunchează, la propriu:

*„La tine vin genunchiul să-mi plec
 Imperiu să-mi fie făptura-ți de vis
 Greu e cuvântul și gândul mi-e-nvins
 Iubito când ochiul spre tine îndrept.*

*...
 Privește, iubito, al cerului rostru!
 Un astru păzi-va-n eterna-i lumină
 Statuia amorului nostru.”*

(„Aerostih”)

Poetul se vede evadând în brațele iubitei și împreună „fugind” spre tărâmurii, altele decât ale prezentului sterp:

*„Și vom fugi departe de toate
 De lutul în care talpa ne-am prins
 Cu ochiul încă de neguri atins
 În clară, feerica noapte.*

*Sui-vom agale muntoase poteci
 În tropot spre văi goni-vom sălbatic
 Iubito, iubito, pe calul zănatic
 Uita-vom de noi sub bolțile reci.”*

Ideea evadării spre „alte tărâmurii” poate fi văzută ca o constantă a poeziei lui Costache Olăreanu. Mai amintesc aici poezia „Catrene” unde ideea este exprimată direct și nu ascunsă în faldurile vreunui văl, cum scriitorul procedează nu o dată, el fiind un discret și de ce nu un pudic, „un sfânt” nu se autodenumește (dar asta când nu este un om al extremelor și teribilismelor, spărgând tipare):

*„Sub platoșa-mi s-au adunat
 Dureri prea multe, crude chinuri,
 Eu viața mi-o petrec în reci festinuri
 Cu-n ochi tânjind tărâmul celălalt.”*

Poetul teluric s-a neantizat lăsând în urmă iubirea, inefabilul și eternul ei:

*„Beatrice,
 Draga mea, eu nu mai sunt de mult
 Dar poate
 Ploile mă vor coborî în curțile tale largi
 Pline de cer, de flori și zăpezi.”*

BIBLIOGRAFIE

1. Academia Română. (2006). Dicționarul general al literaturii române. București:Editura Univers Enciclopedic.
2. Olăreanu, Costache. (1995). Caiete vechi si sentimentale. București: Editura Didactică și Pedagogică.